

Moja bela stran.

Študija. — Spisal *F. S. Pavlétov*.

Stran papirja sem položil predse na mizo. Bila je bela kakor snežec, oni drobni, fini snežec, ki ga še ni zamazala človeška stopinja.

Čista, bela je ležala pred menoj. In tedaj me je prijela želja, naj bi kaj zapisal nanjo. Zdelo se mi je, kakor bi me ta njena belina vabila, vlekla . . .

Prijel sem za pero. Dolgo časa sem je držal v roki, a moja stran je ostala bela. Še vedno enako bela, kakor oni fini kosmiči, ki so padali izpod neba.

Nato sem jo odložil. Truden, moten je bil moj duh in moja zmožnost je bila suha. In ležala je moja bela stran tam v kotu. Dan za dnem je ležala mirno, in dan za dnem so legali nanjo prašni atomčki, vedno več, vedno več . . .

In ni bila več bela, moja nekdanja bela stran. A to me je bolelo. Kaj je bila nekdanja tako lepa — in sedaj?

Vzel sem jo zopet v roke. Skrbno sem obrisal prah raz njo in jo iznova položil predse. Odprl sem Kempčanovo knjigo — in stavek za stavkom sem si izpisaval na to belo stran. In moja stran se je polnila . . .

Popisal sem vso. Potem pa sem jo shranil v knjigo in sem jo skrbno čuval . . .

I.

Pred podobo sem prižgal lučko.

Veselo, živahno je plamtela, in njeni svetlobni trakovi so begali po podobi in razsvitljali „srce“, ki je bilo samo luč, samo goreč plamen — jasen odsvit ljubezni.

Ljubil sem to lučko.

Vedno in vedno sem ji prilival svežega olja, in od dne do dne je jasneje gorela. Gledal sem ta njen plamen, občudoval njeno čilost in veselil sem se.

Bal sem se zanjo.

Pri svojem delu sem bil in mislil sem nanjo, v prostem času sem jo negoval, in svetlobni žarki moje molitve so se družili s svetlimi, prodirajočimi plameni lučce. Saj me je ta lučka spominjala lučce, ki je nevidno gorela v mojem srcu . . . In ljubil sem nje svetli plamenček.

Nekoč pa mi je ugasnila. Pozabil sem bil nanjo, odprl sem okna svoje duše, in prepil mi je upihnil ta svetli, tihi plamenček.

Solza mi je zablestela na trepalnicah in kanila v ugaslo lučko.

Nemiren sem bil in iskal sem tolažbe. Tedaj pa sem se spomnil svoje bele strani. Odprl sem knjigo in pogledal sem na svojo belo stran. Nič! — Že sem jo hotel odložiti, ko se mi je ustavilo oko na vrsti: „Majhna luč je v nas in še ta hitro ugasne vsled brezbržnosti.“

In tedaj mi je bilo hudo za mojo lučko, ki sem jo ugasnil. Sklenil sem, da jo zopet prižgem.

II.

Noč me je objemala, ko sem stopal po samotni ulici. Tema daleč naokoli. Hiše so stale v temi mrtvo, kakor grozeči velikani, in obrisi njih streh se niso razločevali v neprodorni temi.

Le tam na skrajnem koncu ulice je trepetala svetilka, skoraj krvaveče . . . Vedno bolj se je večala. Že sem razločeval žareči plamenček, ki je nemirno plapolal.

Roji komarjev in mušic so plesali okoli nje v divjem, pogubnem plesu. V ozkih, vedno ožjih krogih so se sukali, oddaljevali se in zopet iznova . . . in zopet iznova

Pod svetilko sem obstal in sem gledal te roje.

Tedaj pa je priletela iz teme bela, srebrnokrila veša in se z vso silo zagnala proti svetilki. Nagel udarec jo je omamil.

Slabotno je trepetala s krili nekaj časa. Nato je v širokem krogu letela okoli po svetlem prostoru.

Jaz pa sem s strahom opazoval to njeno letanje. Ti njeni drzni poleti so se mi zdeli poleti moje duše in trepetal sem zanjo.

A veša se je zopet približala. Videlo se je kakor bi jo nekaj z vso silo vleklo nazaj k plamenu, in kakor bi se slabotno ustavljala tej sili...

Vedno ožji, vedno tesnejši so bili ti njeni krogi. Naposled: drzen polet čez sredo nad plamenom in — njena nežna, bela, srebrna krila so izginila. Truplo njeno pa je zatrepotalo v plamenu...

Roji mušic in komarjev so še vedno plesali okoli svetilke v divjih, pogubnih krogih. Jaz jih nisem mogel gledati. Bežal sem po ulici naprej, naprej...

Truden, izmučen in zbežan sem prišel domov, in neka bol mi je razjedala srce: še vedno, vedno mi je prihajala misel, da je bila ta veša, liki moja duša.

Vzel sem svojo stran in iskal sem pri njej pomoči in uzrl sem besede: — „Oni, ki niso vzdržali izkušnjav, so oslabei in padli.“

III.

Sam sem bil sredi polja. Jesen je plavalala okoli...

Ob razpotju je stalo razpelo.

Dve vitki drevesi „spina Christi“ sta širili nad njim svoje veje. Nizko so se krivile, in njihovi podolgovati, močni trni so silili v razpelo od vseh strani. Dotikale so se s trnjem ovenčane glave, objemale so ranjene prsi in obtolčene roke.

In kadar je zavel veter po mrtvem, zapuščenem polju, tedaj so se vznemirile krivenčaste, bodeče veje in se zibale, zibale. Vedno bolj so se pritiskale k razpelu. In videlo se je, kakor bi silili ti močni, okorni trni v telo Križanega...

Oči Njegove pa so se mi zdele tako proseče, tako polne bolečin...

Polagoma sem povešal trepalnice, polagoma mi je vstajal trepet... Poizkušal sem

zažgati kadilo v svojem svetišču, a dim se je plazil po tleh in leno izginjal v temi...

Oči Njegove pa so me gledale tako proseče... Bile so tako polne bolečin...

V sponah je ječala moja duša, otožna in nemirna. Njene misli pa niso bile nežne kapljice, niso bile ljubke, rdeče cvetke, niti neizmerne nebesne daljave... Moje misli so bile motne, kakor jesenski dan okoli mene, kakor oni piš, ki je sedaj zavel po zapuščenem polju...

Videl sem se in trepetal sem sam pred seboj. Zavedal sem se svojega dolga...

Oči Njegove pa so se mi zdele tako proseče, tako polne bolečin...

In od nekod sem čul glas in od nekod sem zrl svetlobo.

Spoznal sem svojo rešitev... svojo srečo. Nad menoj, okoli mene, poleg mene je pihljaj veter. Krivenčaste, trnjeve veje so se zibale lahno, nežno...

Iznova sem se ozrl proti lesenemu križu. Oči Njegove so se mi zdele tako proseče, in njihov izraz je bil mil, mehek...

Šel sem domov... Mir je šel z menoj, tihi, molčeči mir.

In ta mir je bil, ki je bral z menoj vred na beli strani: „V križu rešitev, v križu življenje... v križu moč razuma...“

IV.

Po logu me je vodilo moje veselje, in moja pomlad me je spremljala...

Cvetlica pri cvetlici, povsod samo ena gredica. Raznovrstne poljske cvetke: timijani, temnomodri žajbelj, rumeni rigelj, sivkasto-beli treski in druge, so prepletale zeleno, travnato preprogo. In svoje čašice so moléle kvišku, in dišeči balzam njihovega kadila se je vzpenjal kvišku, kvišku...

Življenje, povsod zlato življenje, razcvitanje in nastajanje. Po ozračju vesel, glasen smeh, smeh razkošnih solčnih žarkov, ki so našli danes vse najskrivnejše kotičke, ki so se kristalili v bisrni, iskreči rosi.

Višje in višje se je dvigalo solnce nad temnimi gozdovi, ogrevalo, smejalo in rodilo...

In neštevilno celic, cevki in čašice se je odpiralo v hrepenenju proti toplini...

Nad menoj pa se je razprostiralo nedogledno daljno, daljno nebesno morje. Tu in tam so plavali mali, fini oblaki — otoki v mirnem oceanu.

Zlate mimice v svetlečih, bronastih oklepkih so letale od cveta do cveta, in v vitkih krogih so se sukali metulji po balzamičnem vzduhu.

Tam ob robu gozda v hladni senci so se zibali po vejah lahkokrili pevci. Drobne glavice, so obračali kvišku, in iz njihovih grl so vrele nežne melodije, glasovi polni ljubezni, polni življenja, polni zahvalnosti.

In gozd je tihotno šuštel. Vitke veje so se zibale nežno — nežno, kakor tihi glasovi orgelje — skrivnostno.

Na skalo sem se naslonil in dolgi, sivkasti mah mi je sedaj in sedaj pobožal vroče čelo, kakor bi me miril in tolažil...

In moje hrepenenje je postajalo strah...

Videl sem luč, daljno luč. Čul sem glas, od daleč sem čul nežen glasek.

In v meni je gorela volja in davno hrepenenje po Onem, ki je ustvaril to harmonijo. In moč mojega teženja po tej Modrosti, ki je ustvarila vse to, je bila silna.

Žejen sem bil in hrepenel sem po kapljici tolažila.

Hitel sem domov k svoji beli strani, in moje teženje mi je pomagalo iskati besede: „Glej, nebo in zemlja... storita vsak dan, karkoli si naročil.“

V.

Odrpta knjiga je ležala pred menoj. Njen začetek je bila beseda božja in njen konec Njegova slava.

Stran za stranjo sem odpiral, in polje njeno je bilo polno semena.

A to seme je bilo raznovrstno: seme pšenično, bilo je seme rženo, travnato, cvetlično...

In te strani so bile božji logi, polni cvetlic, logi, ki se je po njih razlegalo ubrano petje.

A to petje so bili tihotni, nežni, harmonični akordi — polni slave Njegove

In te strani so bile travniki, polni nežnih, šibkih stebelc, ki so se krepila, rastla, vzpenjala.

A na teh travnikih je dihal božji dih, plaval božji mir, in Njegova roka je uravnavala vse...

Stran za stranjo sem odpiral, in moj duh se je ponižno, hrepeneče vglabljal v te balzamične dišave in srkal iz njih jutranjo, svežo moč novih, cvetočih čuvstev. Povsod mi je vela nasproti Njegova svežost, in povsod je hitela moja duša za njo.

Stran za stranjo sem odpiral, in nova pota, trdna in varna so me vabila. In ta pota so bili sledovi Njegovih mogočnih stopinj...

In šel sem, odprl sem svojo belo stran in čital sem na njej besede: „Razprostrl bom pred teboj planjave svetega pisma, da začneš s širjim srcem tekati po poti mojih zapovedi.“

VI.

Polutema je vladala v cerkvi in njen mrak me je objel pri vstopu.

Upognil sem koleno in naslonil sem se ob kamenito ograjo.

Sam, sem mislil, da sem, sam in moja molitev.

Oči so se bile privadile polutemi in tedaj sem zapazil na drugi strani mladeniča. Rjava, dolga halja mu je odevala telo. Klečal je in roki je bil strnil na prsni.

A obraz njegov? —

Ta obraz se mi ni zdel obraz navadnega človeka. Njegove globoke oči so strmele proti Najsvetejšemu z nekim zanosom, z nekim ognjem. Žile na vratu so se mu bile napele, in ustni lahko odprli. Vedno nepremično je klečal, kakor mramornati kerubim ob tabernaklju. Niso ga motili glasovi stopinj, ki so odmevali po visoki katedrali, ni ga motil šum, ki je prihajal od zunaj. Mirno in nepremično je klečal.

Tuintam sta mu zaigrali tenki ustni v lahnem nasmehu...

Gledal sem ga dolgo... dolgo...

Svoje prošnje sem obračal v molitev, a moj duh je zbežan odjenjavaj. Trudno sem iskal vzroka in vpraševal sem se: zakaj?

In to vprašanje mi ni dalo miru. Iskal sem vzroka, in moja bela stran mi je govorila: „Zapusti se, zatajaj se in užival boš velik notranji mir.“

Na roki sem naslonil glavo, in te besede so mi polnile duha...

* * *

Z reki sem bil napolnil svojo belo stran nekdanj — in sedaj so mi rezali globoke brazde v srce.

Svojo ledino sem zoral in vsejal sem zdravo seme. In vitka pšenična stebelca so pognala na moji njivi. Dan za dnem jih gledam... dan za dnem...

V njih iščem razvedrila. Ona so moj mir. Prilivam jim, čuvam jih in poln radosti pričakujem žetve.

Prašna je bila nekdanj moja bela stran. A obrisal sem prah raz njo in zapisal sem nanjo besede svetega moža, besede, polne globokosti in resnice, in sedaj se mi dozdeva belina moje bele strani še bolj jasna, še bolj čista — vabljiva...

Velikonočna romanca.

Velika noč je z zlatimi
pripplula perutnicami,
okrašena s cveticami,
s cveticami bogatimi.

In tam, kjer okenc dremlje par,
kot zarja se je javila
in deklico pozdravila:
„Veselo jutro, božja stvar!

A lici tvoji kot nekdanj
več nista kakor pirha dva,
rdeči kakor pirha dva...
Ne taji — saj vse vem, zakaj!

Prelep obrazek je rdeč;
jaz bi ti ga pobarvala,
ko ti bi res ga varvala,
da ne porumenel bi več.

Ko hodi mimo trudnih koč
vabljiva noč: oj, skrij se, skrij
pred temi črnimi očmi —
in misli na Veliko noč!“

Silvin Sardenko.

Deklica in roža.

Lepa roža v vrtu rase,
v rosi biserni blišči,
rada bi jo dela v láse,
pa se mi je škoda zdi.

Oh, mladosti je podoba,
ki razžarja moj obraz:
zgodnjega bojí se groba
tihosrečna — kakor jaz...

Anton Medved.